

Helsingin kuvataidekoulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021-2022

Hyväksytty Helsingin kuvataidekoulun johtokunnassa 23.9.2021

Henkilökunta on hyväksynyt ja sitoutunut suunnitelmaan 21.9.2021

Suunnitelma on esillä Helsingin kuvataidekoulun kotisivuilla 29.9.2021 alkaen.

Suunnitelman on laatinut: **Mirka Kastinen va. rehtori**

Työryhmä: **va. apulaisrehtori Johanna Rapinoja ja va. päätoiminen opettaja Tuija Mettinen**

Suunnitelman tavoitteet ja tehtävät

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus -suunnitelman tavoitteena on vahvistaa ja kehittää Helsingin kuvataidekoulun oppimisympäristöä oppilaiden ja henkilöstön hyvinvoinnin ja toimintaperiaatteiden näkökulmasta. Jokaisella on oikeus toimia työssään ja opiskelussaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta. Suunnitelman tavoitteena on osallistaa oppilaita ja henkilökuntaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

Kartoitamme pidemmän aikavälin toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta, edistämme mm. opetuksessamme sukupuolen moninaisuuden ymmärrystä, kulttuurien kunnioittamisen periaatteita. Kehitämme toimintakulttuuriamme saatujen kokemusten, palautteiden sekä uusimman tutkimustiedon kautta.

Tasa-arvosuunnitelma täydentää Helsingin kuvataidekoulun opetussuunnitelmaa.

Opetussuunnitelmassa arvopohja rakentuu taiteelliseen ilmaisuun, jossa vahvistuu lasten ja nuorten itseluottamus, yhteistyötaidot, empatiankyky, erilaisuuden ymmärtäminen ja ryhmätyötaidot. Helsingin kuvataidekoulussa vaalitaan monipuolista yhteisöllisyyttä ja kunnioituksen kulttuuria, yhdenvertaisia ihmisoikeuksia, oikeudenmukaisuutta ja sekä tasa-arvoa. Helsingin kuvataidekoulun toimintakulttuuri muodostuu opettajan, henkilökunnan, oppilaan, ryhmän ja laajemman alueellisen yhteisön myönteisestä, toisia kunnioittavasta vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta. Vuorovaikutus perustuu erilaisuuden, kulttuurisen moniäänisyyden ja erilaisten maailmankatsomusten kirjon näkemiseen yhteisöä rikastuttavana ja positiivisena voimana.

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää eri sukupuolien välistä tasa-arvoa työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta ja yhdenvertaisuutta ja erityisesti kansalaisten tasa-arvoista kohtelua lain edessä. Ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn takia (esimerkiksi iän, sukupuolen, alkuperän, kansalaisuuden, uskonnon, mielipiteen tai muun vastaavan takia).

Suunnitelma sisältää toimenpiteet sukupuoli-identiteetin ja sukupuolien ilmaisuun perustuvan syrjinnän ehkäisemiseksi. Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Helsingin kuvataidekoulussa painotetaan moninaisuutta ja yksilöllisyyttä. Tasa-arvosuunnitelmassa sukupuolen lisäksi puututaan syrjintään johtuen

esimerkiksi alkuperästä, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Tasa-arvolain mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että opetus tukee tasa-arvon tarkoituksenmukaista kehitystä.

Tasa-arvosuunnitelman tavoitteena henkilöstön osalta on mm. palkkauksen ja työmahdollisuuksien sekä ammatillisen kehittämisen tarkastelu tasa-arvon näkökulmasta ja mahdollisten puutteiden korjaaminen.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusperiaatteen tulee läpäistä koko kuvataidekoulu aina oppilaista kuvataidekoulun hallintoon asti. Päivittyvä tasa-arvosuunnitelma antaa myös mahdollisuuden tarkastella säännöllisin väliajoin kuvataidekoulussa annettavaa opetusta, opetussisältöjä, ilmapiiriä, oppimisympäristöjä. Suunnitelma antaa myös puitteet kartoittaa kehittämiskohteita sekä ratkaisemaan mahdolliset epäkohdat.

Tiedon kerääminen, arviointi ja tasa-arvotyöryhmän tehtävä

Helsingin kuvataidekoulu kerää vuosittain palautetta toiminnastaan erilaisin tavoin. Oppilaat, huoltajat ja yhteistyökumppanit antavat palautetta oppitunneilla, sähköpostitse tai tapaamisissa. Koulumme kerää kirjallista palautetta myös tapahtumissa ja massakyselyiden avulla. Henkilöstö antaa palautetta kokouksissa ja erilaisissa arviointikeskusteluissa, työterveyden suorittamissa tutkimuksissa ja nettikyselyissä. Lisäksi toteutamme joka kevät arviointikyselyn oppilaille ja huoltajille koskien koulun toimintaa. Kyselyssä vaihtuvat vuosittain eri painopistealueet, jotka sivuavat myös tasa-arvoa ja sen toteutumista. Keräämme tietoa ja ideoita toiminnan, mm. tasa-arvon, kehittämisestä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta tarkastellaan myös vuosittain rehtorin laatimassa koulun toimintasuunnitelmassa. Toimintasuunnitelmaa kommentoi opettajakunta lukuvuoden ensimmäisessä opettajainkokouksessa. Toimintasuunnitelman hyväksyy opettajakunta sekä johtokunta.

Helsingin kuvataidekoulun tasa-arvotyöryhmän muodostavat rehtori, apulaisrehtori, päätoimiset opettajat, johtokunnan opettajajäsen ja varajäsen, sekä johtokunnan oppilasjäsen ja varajäsen.

Tasa-arvotyöryhmän tehtävänä on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen kartoittaminen, kehittämiskohteiden valitseminen, toimenpiteiden kehittäminen, tarvittavien uudistusten toimeenpaneminen ja niiden valvonta sekä niistä tiedottaminen. Ryhmä seuraa toimenpiteiden toteutumista ja niiden vaikuttavuutta sekä arvioi suunnitelman toimivuutta.

Tasa-arvosuunnitelmaa päivitetään joka kolmas vuosi ja tietoa kehittämiseen kerätään palautteen sekä erilaisten kyselyiden muodossa. Palautetta annetaan työryhmän jäsenille, joiden velvollisuus on nostaa asiat yleiseen keskusteluun sekä kirjata esitettyjä asioita työryhmän jatkokäsittelyä varten. Palautetta voi antaa kenelle tahansa tasa-arvotyöryhmän jäsenelle, jonka velvollisuus on nostaa asiat yleiseen keskusteluun sekä kirjata esitettyt asiat/palautteet työryhmän jatkokäsittelyä varten.

Tasa-arvotyö kuvataidekoulussa

Kuvataidekoulu on paikka, jossa lapsi ja nuori saa kasvaa rauhassa omaksi itsekseen ilman ennako-oletuksia ja määrittelyjä. Jokaisella on oikeus mm. määrittellä sukupuolensa. Sukupuolittamisen ennako-olettamuksia vältetään koko kuvataidekoulun yhteisössä.

Sukupuolirooleja, -asenteita ja sukupuolittamista pyritään tunnistamaan herkästi kuvataidekoulun arjessa ja mahdollisissa piilorakenteissa.

Opettajan tehtävänä on pitää huoli siitä, että opetustilanteen ilmapiiri on kaikkia oppilaita huomioivaa ja erilaisuutta kunnioittavaa koko ryhmän kesken ja myös oppilaiden tulee sitoutua tähän.

Myös henkilökunnalla on oikeus tehdä työtään kannustavassa ilmapiirissä ilman häirintää kenenkään taholta.

Koulussa tunnistetaan häirintä ja siihen puututaan heti. Minkäänlaista toisten häirintää ei sallita. Jokainen yhteisöön kuuluva puuttuu omilla vaikuttamisen keinoillaan häirintätilanteeseen tai kertoo havaitusta häirinnästä välittömästi henkilökunnalle tai esimiehelle, joiden velvollisuus on viedä asiaa eteenpäin.

Yhdenvertaisuus kuvataidekoulussa

Oppilaaksiotto

Helsingin kuvataidekouluun valitaan oppilaat ilmoittautumisjärjestyksessä. Ryhmät täytetään niin, että taiteen perusopetuksen aloittamisikäiset (6 -vuotiaat) ovat opetusryhmään pääsyssä ensisijaisia verrattuna nuorempiin oppilaisiin. Nuorempia oppilaita ohjataan varhaisiänryhmiin tai otetaan ylimääräisille oppilaspaikoille taiteen perusopetuksen piiriin, jos vanhempia oppilaita ei ole jonossa.

Opetuksen sisältö

Opetussuunnitelma on koulun kotisivuilla luettavissa.

Opetus on tasa-arvoa vahvistavaa. Opetuksessa oppilaat nähdään yksilöinä eikä heitä kohdella ennako-oletusten perusteella, tai kategorisen ryhmän edustajina kuten iän, varallisuuden, sukupuolen, uskonnon, etnisen taustan, sukupuolisen suuntautuneisuuden tai jonkun muun henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella.

Opetustilanteissa opettaja luo turvallisen ja rauhallisen ilmapiirin sekä huolehtii mm. tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamisesta. Kuvataidetunneilla opettajan tulee olla sukupuolisensitiivinen ja kannustaa tasapuolisesti kaikkia oppilaita tekemään valintoja oman kiinnostuksen mukaan sekä vahvistaa oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja.

Arviointi

Arviointiohjeet ja -perusteet ovat opetussuunnitelmassa ja opettajan oppaassa.

Arvioinnilla edistetään oppilaiden osallisuutta sekä keskustelevaa ja vuorovaikutteista toimintatapaa. Arvioinnissa pyritään oikeudenmukaisuuteen sekä kannustavaan palautteeseen.

Arviointi pohjautuu oppilaan itsearviointiin ja omaan oppimisen polkuun, joka koostuu oppilaan itselleen asettamista tavoitteista suhteessa taiteen perusopetuksen tavoitteisiin. Arvioinnissa oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa, eikä arviointi kohdistu oppilaiden arvoihin, asenteisiin, persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnissa ja todistuksissa voi pyytää arvioinnin oikaisua ottamalla yhteyttä rehtoriin ja tekemällä oikaisupyynnön.

Opetuspisteiden sijainti

Helsingin kuvataidekoulun saavutettavuus muodostuu monista tekijöistä. Opetuspisteiden sijoittuminen lähelle kouluja ja helpot liikenneyhteydet ovat tärkeitä asioita esimerkiksi nuorempien lasten itsenäisen liikkumisen kannalta.

Tavoitteena esteettömät opetustilat

Opetustilojen esteettömyys on vaihteleva. Kaikkien opetuspisteiden tilat eivät ole esteettömiä. Nuorisotalot ovat uudempaa rakennuskantaa, joissa pyörätuolilla liikkuminen on otettu suunnittelussa huomioon. Tilojen esteettömyyden kartoittaminen ja parantaminen sekä avustajien palkkaaminen vaativat taloudellisia resursseja ja lisäavustusten hakemista.

Tavoitteena pitää harrastusmaksut alhaisina

Helsingin kuvataidekoulun harrastusmaksuja pyritään pitämään alhaisina, niin että harrastus olisi mahdollisimman monelle lapselle saavutettavissa.

Vähävaraisten perheiden lapsille Helsingin kuvataidekoulussa on vapaaoppilashaku. Lukukauden alussa on mahdollista hakea puolivapaaoppilaspaikkaa tai kokonaan maksutonta paikkaa. Myös Helsingin kaupungin sosiaalitoimi kustantaa osan oppilaiden harrastusmaksuista.

Häirinnän ja kiusaamisen ehkäiseminen

Taiderauha

Taiderauha tarkoittaa työskentelyrauhaa taiteen parissa ja rauhaa olla ryhmässä oma itsensä. Jokaisen tulee käyttäytyä niin, että ryhmässä on hyvä olla. Kaikilla on oikeus monipuoliseen opetukseen ja kuulluksi tulemiseen. Ryhmissä noudatetaan hyviä käytöstapoja. Käytöstapoja opetellaan heti valmentavista ryhmistä alkaen. Niitä ovat ystävällisyys, työskentelyrauhan antaminen, toisten huomioiminen, kunnioittaminen, auttaminen ja omien jälkien siivous.

Kuvataidetunnin säännöt

- **Kuuntele opettajan ohjeita**
- **Anna työrauha ja kunnioita toisten töitä**
- **Ole ystävällinen**
- **Liiku rauhallisesti**

- **Siivoa jälkesi ja auta toisia**

Kiusaaminen ja häiriköinti ovat ehdottomasti kielletty. Kiusaamistilanteet pyritään ratkaisemaan heti. Jos häiriköinti jatkuu opettajan puuttumisen ja oppilaan kahdenkeskisen keskustelun jälkeen niin opettaja voi soittaa tai lähettää sähköpostia huoltajille saadakseen tilanteen ratkaistua.

Oppilas voidaan siirtää toiseen ryhmään. Jos käytös jatkuu edelleen hyvin häiritsevä, oppilas voi saada rehtorilta varoituksen. Varoituksen jälkeen oppilaalle suositellaan opintovapaata määrääjäksi. Viimeisenä keinona johtokunta voi rehtorin esityksestä, erottaa oppilaan kuvataidekoulusta vaarallisen tai hyvin häiritsevän ja muille tai oppilaalle itselleen vahingollisen käytöksen ja tekojen takia.

Erityisen tuen toimet

Erityisoppilas on oppilas, joka tarvitsee sovellettuja tavoitteita ja oppisisältöjä opiskeluunsa kuvataidekoulussa. Oppilaalle voidaan laatia oma henkilökohtainen opetussuunnitelma, johon voidaan kirjata tarvittavat tukitoimet sekä tavoitteet opiskelulle.

Oma henkilökohtainen opetussuunnitelma voi tulla kyseeseen myös niiden oppilaiden kohdalla, jotka haluavat lisätunteja ja suorittaa taiteen perusopinnot nopeammin kuin koulun yleisessä opetussuunnitelmassa on määritelty.

Henkilökunta

Kuvataidekoulussa otetaan huomioon henkilökunnan moninaisuus ja työrauhaa ylläpidetään avoimuudella ja puheeksiottamisella. Koulutus ja yhteisöllisyyden kehittäminen erilaisin aktiviteetein on myös tärkeä osatekijä hyvän ja arvostavan työilmapiirin vaalimisessa.

Helsingin kuvataidekoulu panostaa henkilökunnan jatko- ja täydennyskoulutukseen kehittääkseen toimintaansa ja huolehtimalla henkilökuntansa ajankohtaisista koulutustarpeista työntekijöiden mukaan. Laaja yhteistyöverkko ja aktiivinen toiminta ammatillisissa yhteyksissä edesauttaa työyhteisön jatkuvaa oppimista ja kehittämistyötä.

Kuvataidekoulun henkilökunnan yhdenvertainen tiedottaminen, viestittäminen ja yhteisistä asioista päättäminen tapahtuu yhteisen viestintäkanavan kautta ja erilaisissa kokouksissa.

Opettajat kokoontuvat rehtorin kutsumana opettajainkokouksiin, joissa on esityslistalla ajankohtaisia aiheita ja lukuvuoden kiertoon liittyviä asioita. Kokousten esityslistalla ovat koulun kuulumiset, näyttelyt, retket, opetussuunnitelman käytännöt, tiedotusasiat, jatkokoulutus.

Pedakahvilat ovat pedagogisten sisältöjen ja opettajien nostamien aiheiden keskustelufoorumi. Tavoitteena on yhdessä jakaa ja vertaistukea saaden kehittää omaa opettajuutta ja kuvataidekoulun pedagogista pääomaa. Yhteydenpito mahdollistaa jatkuvan palautteen antamisen ja kuvataidekoulun kehittämistyön mm. tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Rekrytointi tapahtuu kuvataidekoulussa voimassa olevan johtosäännön mukaan.

Liite 1.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työyhteisössä

Toimintaperiaatteet

Ohjeet oppilaalle ja huoltajille syrjintä-, häirintä- ja kiusaamistapauksissa

Jos sinua häiritään tai kiusataan tai huomaat häirintää, syrjintää tai loukkaavaa käytöstä

- káske kiusaajaa tai häiritsijää lopettamaan
- varmista, että kiusaaja tai häiritsijä tietää, että koet tilanteen loukkaavana
- kirjaa ylös kuka, milloin, missä ja miten häirintä tai kiusaaminen on tapahtunut
- Kerro asiasta opettajalle, huoltajille tai koulun henkilökunnalle.
- säilytä esim. saamasi viestit, jotta niitä voidaan käyttää apuna tapausta selvitellessä

Jos oppilas kokee kuvataidekoulussa tullessa kiusatuksi, tulee asiasta viipymättä kertoa opettajalle tai lähimmälle aikuiselle tilanteen selvittämiseksi. Jos oppilas ei halua tai voi kertoa kiusaamisesta kuvataidekoulussa niin huoltajat ottavat yhteyttä oppilaan opettajaan tai rehtoriin ja kertovat oppilaan tulleen kiusatuksi. Viestissä opettajalle/rehtorille voi kertoa ajankohdan, ketkä ovat olleet osallisena tapahtumaan ja mitä on tapahtunut. Viestin saatuaan opettaja ryhtyy toimiin tapahtuman selvittämiseksi. Opettaja keskustelee tapahtumassa olleiden osallisten kanssa ja pyrkii ratkaisemaan tilanteen parhaimmalla mahdollisella tavalla. Jos kiusaamiseen on osallistunut ryhmästä useampi oppilas, opettaja puhutelee koko ryhmää ja yrittää korjata ryhmädynamiikkaa pidempiaikaisilla toimilla ja seuraa niiden tuloksia. Oppilas ja huoltaja pitävät opettajan ajan tasalla toimien vaikutuksista.

Lyhytkestoiset riidat ja haukkumiset ratkaistaan opettajan toimesta, mutta jos kiusaaminen on vakavaa ja laajaa opettajan avuksi tulee rehtori ja/tai apulaisrehtori tai toinen opettaja ja tilannetta pyritään ratkaisemaan huoltajien tapaamisella, oppilaiden siirroilla toisiin ryhmiin, avustajien lisäämisellä ryhmään ja ryhmädynamiikan parantamiseen tähtäävillä toimilla. Opettaja voi saada myös moniammatillista asiantuntija-apua. Vakavissa kiusaamistapauksissa oppilaalle, joka toimenpiteistä huolimatta jatkaa kiusaamista ja häiriköintiä suositellaan opintovapaata. Varoituksen jälkeen kuvataidekoulusta voidaan oppilas erottaa määräajaksi. Viimeisenä keinona johtokunta voi rehtorin esityksestä, erottaa oppilaan kuvataidekoulusta vaarallisen tai hyvin häiritsevän ja muille tai oppilaalle itselleen vahingollisen käytöksen ja tekojen takia.

Liite 2.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työyhteisössä

Toimintaperiaatteet

Ohjeet henkilökunnalle oppilaan syrjintä-, häirintä- ja kiusaamistapauksissa

Jos huomaat häirintää, syrjintää tai loukkaavaa käytöstä tai saat tietää siitä:

- káske kiusaajaa tai häiritsijää lopettamaan

- varmista, että kiusaaja tai häiritsijä ymmärtää, että tilanne on loukkaavana
- kirjaa ylös kuka, milloin, missä ja miten häirintä tai kiusaaminen on tapahtunut ja informoi asiasta rehtoria tai apulaisrehtoria.
- säilytä esim. saamasi viestit, jotta niitä voidaan käyttää apuna tapausta selvitellessä

Opettajan velvollisuus on puuttua havaitsemaansa tai tiedoksi saamaansa oppilaan kiusaamiseen, syrjintään ja saada se loppumaan heti.

Jokaiselle koulun henkilökuntaan kuuluvalla aikuisella voi kertoa kiusaamisesta. Tieto kiusaamisesta on kerrottava/välitettävä mahdollisimman nopeasti oppilaan opettajalle tiedoksi.

Opettaja puhuttelee tapahtuneesta läsnä olleita ja selvittää mitä ja milloin on tapahtunut ja ketkä ovat osallisia. Jokaisen näkökulma tapahtuneeseen selvitetään ja kirjataan. Tapahtuma, erimielisyys tai haukkuminen todetaan ja osoitetaan kiusaavan käytöksen seuraukset. Oppilaalle tai oppilaille annetaan mahdollisuus korjata käytöksensä ja tapahtunut: heitä kehoitetaan pyytämään anteeksi ja sopimaan. Ryhmän kanssa voidaan yleisesti käydä tapahtuma läpi, jos siihen on tarvetta ja jos se on tärkeää ryhmän yhteishengen kannalta.

Jos keskustelu, sopiminen ja puhuttelu koululla ei tuota tuloksia ja kiusaaminen tai loukkaaminen jatkuu, opettaja ottaa yhteyttä huoltajiin. Yhteydenotossa opettaja kertoo huoltajille huolestuttavasta tunteilanteesta tai huolesta ylipäänsä. Häiriköinti ja huono käytös pitää aina merkitä kyseisen oppilaan etunimellä tuntipäiväkirjaan tms. Näin toimien opettaja pystyy osoittamaan ja kertomaan tarkasti mitä ja milloin sattui eikä epämääräisesti todeta vain käytöksen olevan huonoa. Tilanteen jatkuessa opettajan on syytä joka tunnin jälkeen viestittää, miten tunti on mennyt niin, että huoltajat pysyvät ajan tasalla tunteilanteesta ja pystyvät keskustelemaan lapsen ja nuoren kanssa tilanteesta ja mahdolliset toimenpiteet eivät yllätyksenä.

Jos yhteydenotto kotiin ei tuota tulosta opettajan on tiedotettava rehtorille tilanteesta ja rehtori voi kutsua vanhemmat koululle keskustelemaan asiasta/ tai pitää etäpalaverin/ tai järjestää tunneille esim. avustajan. Jos kiusaamiseen on osallistunut useampi oppilas, on hyvä myös puhutella koko ryhmää ja yrittää korjata ryhmädynamiikkaa pidempiaikaisilla toimilla ja seurata niiden tuloksia. Lyhytkestoiset riidat ja haukkumiset ratkaistaan opettajan toimesta, mutta jos kiusaaminen on

Vakavaa ja laajaa opettajan avuksi tulee rehtori ja/tai apulaisrehtori tai toinen opettaja ja tilannetta pyritään ratkaisemaan huoltajien tapaamisella, oppilaiden siirroilla toisiin ryhmiin, avustajien lisäämisellä ryhmään ja ryhmädynamiikan parantamiseen tähtäävillä toimilla. Opettaja voi saada myös moniammatillista asiantuntija-apua.

Vakavissa kiusaamistapauksissa oppilaalle, joka toimenpiteistä huolimatta jatkaa kiusaamista ja häiriköintiä suositellaan opintovapaata. Varoituksen jälkeen kuvataidekoulusta voidaan oppilas erottaa määräajaksi. Viimeisenä keinona johtokunta voi rehtorin esityksestä, erottaa oppilaan kuvataidekoulusta vaarallisen tai hyvin häiritsevän ja muille tai oppilaalle itselleen vahingollisen käytöksen ja tekojen takia.

Liite 3.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työyhteisössä

Toimintaperiaatteet

Ohjeet henkilöstölle syrjintä-, häirintä- ja kiusaamistapauksissa

Kun kohtaat häirintää, syrjintää tai loukkaavaa käytöstä:

- káske kiusaajaa tai häiritsijää lopettamaan
- varmista, että kiusaaja tai häiritsijä ymmärtää, että koet tilanteen loukkaavana
- kirjaa ylös kuka, milloin, missä ja miten häirintä tai kiusaaminen on tapahtunut
- Tilanne on kerrottava aina esimiehelle.
- säilytä esim. saamasi viestit, jotta niitä voidaan käyttää apuna tapausta selvitellessä

Jos havaitset syrjintää, häirintää tai kiusaamista sinulla on velvollisuus puuttua tilanteeseen. Työyhteisön erimielisyydet pyritään aluksi selvittämään kahdenkeskisillä keskusteluilla ja jos tilanne jatkuu, ottamalla yhteyttä esimieheen.

Työyhteisön haasteisiin esimerkiksi rakenteissa tai tavoissa ilmi tulleisiin kehittämiskohteisiin vastataan avoimilla kehityskeskusteluilla, ottamalla puheeksi pedakahvilassa tai ottamalla yhteyttä työterveyteen.

Tilanne on kerrottava aina esihenkilölle. Opettajien ja toimiston henkilökunnan esihenkilö on rehtori. Rehtorin toimintaa valvoo ja ohjaa johtokunta ja johtokunnan puheenjohtaja. Vakavissa tapauksissa voi ottaa yhteyttä Aluehallintovirastoon.

Jos seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvaa:

tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta. Jos häirintä on vakavaa tai jos lievempi häirintä jatkuu selvittelyn jälkeen, tehdään tarvittavat palvelussuhdetta koskevat päätökset (varoitusta ja viime kädessä palvelussuhteen päättäminen).

Liite 4

Yhdenvertaisuus

Mitä on antirasismi?

Antirasismi on aktiivista ja tietoista toimintaa kaikkia rasismien muotoja vastaan. Antirasistista toimintaa on se työ, joka vähentää etnistä syrjintää, syrjivien käytäntöjen vaikutuksia ja kielteisiä ennakkoluuloja.

Tietoisuus antirasismista

Oman ymmärryksen lisääminen rasismista on antirasismien keskiössä. On tärkeä hahmottaa, miten laajasta ilmiöstä on kyse, jotta pystyy tunnistamaan, tiedostamaan ja muuttamaan asioita. Ensimmäinen askel kohti rasismien purkamista on siis tiedon lisääminen. Ymmärrys rasismien historiallisista ja rakenteellisista ulottuvuuksista, sekä niiden vaikutuksista rasismia kohtaavaan ihmiseen ja laajemmin yhteiskuntaan, on oleellista.

Ymmärrystä ja tietoisuutta lisätään omalla aktiivisella toiminnalla – etniseen tai uskonnolliseen vähemmistöön tai alkuperäiskansaan kuuluvia ihmisiä kuormittamatta.

Oman roolin ymmärtäminen

Antirasismi edellyttää aktiivista oppimista, tilan antamista, toimimista ja kuuntelemista. Jokaisella on tärkeä rooli yhdenvertaisuuden edistämässä, vaikka kaikki eivät itse koe rasismia. Tällaisissa tilanteissa voi hyödyntää omaa asemaansa syrjintää kokevien ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Pohdinta omasta roolista antirasistisessa prosessissa vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä, ja siihen saattaa liittyä vaikeitakin tunteita kuten epä mukavuutta. Virheitä voi tapahtua, mutta ne kannattaa ottaa mahdollisuutena kehittyä antirasistisena toimijana.

Aktiiviset teot

Antirasismissa pyritään aina vähentämään rasismia. Muutoksen aikaansaamiseksi pitää tehdä aktiivisia antirasistisia tekoja. Tämä tarkoittaa, että puututaan aktiivisesti epäasialliseen käytökseen ja syrjintään, ja edistetään yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

Rasismista vapaata Suomea luodaan puuttamalla aktiivisesti rasistisiin tekoihin. Sinä voit päättää, että olet osa tätä muutosta. (Lähde: Oikeusministeriö: <https://yhdenvertaisuus.fi/olenantirasisti.fi>)

Liite 5.

Mitä seksuaalinen ja sukupuoleen kohdistuva häirintä on?

Seksuaalisessa häirinnässä on kysymys lapsen tai nuoren altistamisesta ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle, joka loukkaa hänen psyykkistä tai fyysistä koskemattomuuttaan.

Sillä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Vakavimmillaan se voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikolliseksi teoksi. Häirinnälle on tyypillistä sen toistuvuus (voi olla myös yksittäinen teko).

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä seuraavin tavoin:

- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, WhatsApp-, Snapchat-yms. viestit, tekstiviestit, sähköpostit, puhelinsoitot
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu
- Ilmiön yhteinen käsitteleminen jo etukäteen auttaa lapsia ja nuoria tunnistamaan erilaiset häirinnän muodot ja samalla he oppivat toimimaan myös ahdistaviksi tai vaikeiksi kokemissaan tilanteissa.
- Lähtökohtana kiinnostus lasten ja nuorten kuulumisia kohtaan ja luottamuksen ilmapiirin rakentaminen

- Oppilaitoksessa rohkaistaan opiskelijoita ilmoittamaan havaitsemastaan tai kohtaamastaan seksuaalisesta häirinnästä luotettavalle aikuiselle.

(Lähde: [Kouluille ja oppilaitoksille tarkoitettu esittelymateriaali seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi](#) (Opetushallitus, 2020) (ppt)

Liite 6.

Lait ja pykälät, joihin tasa-arvosuunnitelma perustuu:

- Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön
- Seksuaalinen häirintä on tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää
 - Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- Yhdenvertaisuuslaki kieltää häirinnän yhdenvertaisuuslain mukaisten syrjintäperusteiden, kuten alkuperän, seksuaalisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, vammaisuuden tai terveydentilan, perusteella.
 - Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Terveydenhuoltolaki velvoittaa tarkastamaan kolmen vuoden välein koulujen ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä psykososiaalisen hyvinvoinnin. Tarkastus kattaa myös seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvät toimintatavat.
 - Terveydenhuoltolaki (1326/2019)
- Seksuaalinen häirintä voi johtaa huomautukseen, varoitukseen tai palvelussuhteen päättämiseen. työsopimuslaki (55/2001)
- Seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja ovat muun muassa raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta ja lapsen houkuttelemine seksuaalisiin tarkoituksiin. Sen lisäksi seksuaalinen häirintä voi olla kunnianloukkausrikos.
 - Rikoslaki (39/1889)

Alle 18-vuotiaaseen opiskelijaan kohdistunut seksuaalirikosepäily ilmoitetaan poliisille ja lastensuojeluun. Epäselvissä tilanteissa voi konsultoida ilman nimiä poliisia ja lastensuojelua ja kysyä neuvoa tilanteeseen.

Rehtorin ja opettajan tietoon tulleesta koulussa tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta ilmoitetaan niihin syyllystyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.